

'Het wordt een politiek proces voor of tegen euthanasie.' Foto: voorzitter Martin Minnaert (m.). Jimmy Kets

Palliatieve zorg, de grote verliezer

Voor **Gert Huysmans** toont het proces over de dood van Tine Nys aan dat de euthanasiewet geëvalueerd moet worden.

GERT HUYSMANS

Wie? Huisarts, palliatief arts en Voorzitter van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen.

Wat? Het is steeds moeilijker om een sereen debat over euthanasie te houden en alternatieven te overwegen.

De assisenzaak tegen de drie artsen die euthanasie hebben uitgevoerd bij Tine Nys, wordt een politiek proces voor of tegen euthanasie. De advocaten van de verdediging vermoeden een reactionair complot dat de wet wil terugschroeven en artsen wil intimideren, het openbaar ministerie zal dat allicht met hand en tand ontkennen.

Wie dit proces ook wint, één verliezer kennen we al: de levenseinde- en palliatieve zorg in Vlaanderen. De wet op euthanasie is ondertussen bijna twintig jaar oud. Binnen de palliatieve zorg hebben zowel de verzoeken tot als de uitvoeringen van euthanasie een vaste plaats gekregen in het traject dat met zieken en hun naasten wordt doorlopen. Maar het mijnenveld waarbinnen hulpverleners zich moeten bewegen, is in al die jaren alleen maar groter geworden, en al helemaal in de vaak zeer complexe zaken waar het levenseinde niet ‘binnen afzienbare tijd’ te verwachten is.

De publieke opinie is vakkundig bewerkt in de richting van grenzeloosheid. Dat maakt het steeds moeilijker om een sereen overleg te houden, samen te zoeken naar de beste beslissing en zorgvuldig af te toetsen of elke redelijke andere oplossing voor het lijden is overwogen. Hulpverleners en artsen worden al te vaak in de hoek gedrongen, omdat euthanasie als recht wordt opgeëist. Zieken stappen soms letterlijk binnen bij een arts met een dossier en alle juiste ‘papieren’ in hun handen. De volgende stap is al gezet: een voorstel om de euthanasiewet uit te breiden naar mensen met dementie.

Uitsluiers

Hulpverleners en artsen worden al te vaak in de hoek gedrongen, omdat euthanasie als recht wordt opgeëist

De Federale Controlecommissie Euthanasie heeft er nauwelijks toe bijgedragen dat zorgvuldig met de wet werd omgesprongen. Een controle achteraf – de opdracht van de commissie – kan uitsluiers niet voorkomen. Hooguit kun je die achteraf documenteren, en dan nog op basis van wat de uitvoerende arts schriftelijk wilde prijsgeven. Bovendien heeft de commissie de laatste jaren veeleer een activistische kaart getrokken. Soms heeft ze zelf actief de bakens verzet, zonder democratische toetsing of maatschappelijk debat.

Onlangs besliste de commissie dat de derde arts die bij een euthanasieaanvraag vanwege polypathologie of ouderdomskwalen wordt opgeroepen, een huisarts mag zijn. Was dit wat de wetgever bedoelde toen die omschreef dat de derde arts een psychiater moet zijn of een specialist in de aandoening van de patiënt? En is het te kort door de bocht om te veronderstellen dat er een verband is met de stijging van polypathologie als reden voor euthanasie?

In Nederland is de derde evaluatie van de euthanasiewet al in 2017 afgerond – de Nederlandse wet dateert van 2001, die van ons van 2002. In België is de wet nog nooit geëvalueerd. Dat is geen vergetelheid, de vraag naar evaluatie valt politiek grotendeels op een koude steen of wordt actief afgeblokt. Blijkbaar is dat politiek niet lucratief.

Sommige organisaties, zoals Pallialine, de Vlaamse vereniging voor psychiatrie en onlangs nog de Orde van Artsen, hebben geprobeerd via richtlijnen en adviezen de praktijk en daarmee de individuele hulpverlener te ondersteunen. Het is tegelijk kenmerkend en ontgoochelend dat dit laatste advies, een eerbare poging om de praktijk naar een hoger niveau te tillen, als juridisch niet afdwingbaar werd gecounterd en niet op zijn inhoudelijke merites werd beoordeeld.

Schuldig verzuim

Euthanasie gaat over mensenlevens onherroepelijk beëindigen. Dat verdient wijsheid en kwalitatief hoogstaande zorg. Op het terrein gaat het al lang niet meer over een debat voor of tegen, het gaat over grenzen bewaken. Hoe je het goede doet bij soms schrijnende en vaak complexe en zeer persoonlijke verhalen, is een zorgvuldige en ethische afweging. De individuele arts of hulpverlener wordt aan zijn lot overgelaten en zo in de subjectieve invulling van de grenzen van de wet geduwd.

Er is dringend nood aan een kritische evaluatie van de wet, die niet wordt ingegeven door vooringenomenheid voor of tegen. Het is tijd om te leren uit de ervaring, en om onbevangen te benoemen wat goed, moeilijk of fout loopt. Dan worden grenzen wellicht opnieuw duidelijk, ook voor de bevolking. Je kunt nu al voorspellen dat minstens voor de complexe en niet-terminale casussen bijsturing nodig is.

Het euthanasieproces was wellicht vermijdbaar. Eén beschuldigde zit alvast niet in de beklaagdenbank: het gepolariseerde maatschappelijke debat. Door die polarisering is onvoldoende ingezet op de ondersteuning van de individuele arts en hulpverlener. Dat heet schuldig verzuim